AXBOROT XAVFSIZLIGIGA TAHDID VA UNING TURLARI

Voxidov Dilshod Alikulovich
Samarqand davlat tibbiyot universiteti assistenti
Sagiyeva Xurliman Axmetovna
Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Stomatologiya fakulteti talabasi
Yakupbayeva Kazna Gabitovna
Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Stomatologiya fakulteti talabasi
Sherbekova Xurliman Nazarbayevna
Samarqand davlat tibbiyot universiteti, Stomatologiya fakulteti talabasi

Anatatsiya: ushbu maqolada har qanday taraqqiy etgan jamiyat hayotida axborotdan foydalana olishlilik – axborot aylanuvchi, subyektlarga ularni qiziqtiruvchi axborotlarga o‗z vaqtida qarshiliklarsiz kirishini ta‘minlab beruvchi hamda ixtiyoriy vaqtda murojaat etilganda subyektlarning so‗rovlariga javob beruvchi avtomatlashtirilgan xizmatlarga tayyor bo‗lgan tizimning xususiyatidir

Kalit so‘zlar: tahdid, sun‘iy tahdid, tabiiy tahdid, tasodifiy tahdidlar, qasddan qilingan tahdidlar, tabiiy hodisalar,texnikaviy hodisalar.

Аннотация: В данной статье под доступностью информации в жизни любого развитого общества понимается свойство системы, которая осуществляет циркуляцию информации, обеспечивает субъектам своевременный и беспрепятственный доступ к интересующей их информации, а также готова к автоматизированным сервисам, реагирующим на запросы субъектов при обращении к ним в любое время.

Ключевые слова: угроза, искусственная угроза, естественная угроза, случайные угрозы, преднамеренные угрозы, природные явления, технические явления.

Abstract: In this article, the availability of information in the life of any developed society is understood as a property of a system that circulates information, provides subjects with timely and unimpeded access to the information of interest to them, and is also ready for automated services that respond to requests from subjects when they are addressed at any time.

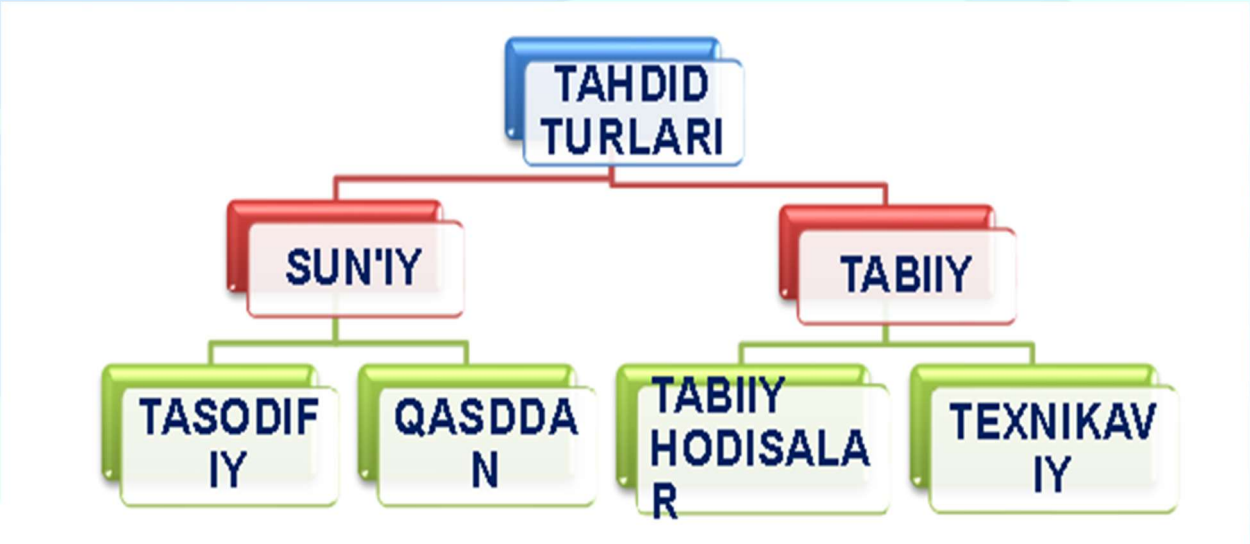
Keywords: threat, artificial threat, natural threat, random threats, deliberate threats, natural phenomena, technical phenomena.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya:

Axborot xavfsizligiga tahdid – bu buzg‘unchining biror bir maqsad yo‘lida mavjud himoyalash tizimlarini buzishga qaratilgan harakati.

ISSN 3030-3907

Axborotga tahdidlarning turlari

1.1-rasm. Axborotga tahdidlarning turlari.

Tabiiy xarakterdagi tahdidlarning turlari:

Tabiiy hodisalar:

- Yong‘in
- Suv bosishi
- Yer qimirlashi
- Magnitli dovul
- Radioaktiv nurlanishlar

Texnikaviy hodisalar:

- Axborot tizimlarning mustahkamligi
- Ta‘minot tizimlari

Sun’iy xarakterdagi tahdidlarning turlari:

Tasodifiy tahdidlar:

- Foydalanuvchilarning xatoliklari
- Foydalanuvchilarning uquvsizligi va mas‘uliyatsizligi
- Axborot tizimlaridagi xatoliklar

Qasddan qilingan tahdidlar:

- Axborot tizimlariga fizik ta’sir etish
- Axborotlarni o‘g‘irlash
- Xakerlik hujumlari

Axborotni muhofaza qilishning maqsadi va konseptual asoslari. Umuman olganda axborotni muhofaza qilishning maqsadini quyidagicha ifodalash mumkin:

– axborotni tarqab ketishi, o‘g‘irlanishi, buzilishi, qalbakilashtirilishini oldini olish;

– shaxs, jamiyat, davlatning xavfsizligiga tahdidni oldini olish;

ISSN 3030-3907

– axborotni yo‘q qilish, modifikatsiyalash, buzish, nusxa olish, blokirovka qilish kabi noqonuniy harakatlarning oldini olish;

– axborot resurslari va axborot tizimlariga noqonuniy ta‘sir qilishning boshqa shakllarini oldini olish, hujjatlashtirilgan axborotga shaxsiy mulk obyekti sifatida huquqiy rejimni ta‘minlash;

– axborot tizimida mavjud bo‘lgan shaxsiy ma‘lumotlarning maxfiyligini va konfedensialligini saqlash orqali fuqarolarning konstitutsiyaviy huquqlarini himoyalash;

– davlat sirlarini saqlash, qonunchilikka asosan hujjatlashtirilgan axborotlar konfedensialligini ta‘minlash;

– axborot jarayonlarida hamda axborot tizimlari, texnologiyalari va ularni ta‘minlash vositalarini loyihalash, ishlab chiqish va qo‘llashda subyektlarning huquqlarini ta‘minlash.

Axborotni muhofaza qilishning samaradorligi uning o‘z vaqtidaligi, faolligi, uzluksizligi va kompleksligi bilan belgilanadi. Himoya tadbirlarini kompleks tarzda o‘tkazish axborotni tarqab ketishi mumkin bo‘lgan xavfli kanallarni yo‘q qilishni ta‘minlaydi. Ma‘lumki, birgina ochiq qolgan axborotni tarqab ketish kanali butun himoya tizimining samaradorligini keskin kamaytirib yuboradi.

Axborotni muhofaza qilish sohasidagi ishlar holatining tahlili shuni ko‘rsatadiki, muhofaza qilishning to‘liq shakllangan konsepsiyasi va tuzilishi hosil qilingan, uning asosini quyidagilar tashkil etadi:

– sanoat asosida ishlab chiqilgan, axborotni muhofaza qilishning o‘ta takomillashgan texnik vositalari;

– axborotni muhofaza qilish masalalarini hal etishga ixtisoslashtirilgan tashkilotlarning mavjudligi;

– ushbu muammoga oid yetarlicha aniq ifodalangan qarashlar tizimi;

– yetarlicha amaliy tajriba va boshqalar.

Biroq, xorijiy matbuot xabarlariga ko‘ra ma‘lumotlarga nisbatan jinoiy harakatlar kamayib borayotgani yo‘q, aksincha barqaror o‘sish tendensiyasiga ega bo‘lib bormoqda.

MUHOKAMA:

Axborotni muhofaza qilish tizimlaridan foydalanish amaliyoti shuni

Ko‘rsatmoqdaki, faqatgina kompleks axborotni muhofaza qilish tizimlari samarali bo‘lishi mumkin. Unga quyidagi chora-tadbirlar kiradi:

1. Qonunchilik. Axborot himoyasi sohasida yuridik va jismoniy shaxslarning, shuningdek davlatning huquq va majburiyatlarini qat‘iy belgilovchi qonuniy aktlardan foydalanish.

ISSN 3030-3907

2. Ma‘naviy-etik. Obyektda qat‘iy belgilangan o‘zini tutish qoidalarining buzilishi ko‘pchilik xodimlar tomonidan keskin salbiy baholanishi joriy etilgan muhitni hosil qilish va qo‘llab quvvatlash.

3. Fizik. Himoyalangan axborotga begona shaxslarning kirishini taqiqlovchi fizik to‘siqlar yaratish.

4. Ma‘muriy. Tegishli maxfiylik rejimi, kirish va ichki rejimlarni tashkil etish.

5. Texnik. Axborotni muhofaza qilish uchun elektron va boshqa uskunalardan foydalanish.

6. Kriptografik. Ishlov berilayotgan va uzatilayotgan axborotlarga noqonuniy kirishni oldini oluvchi shifrlash va kodlashni tatbiq etish.

7. Dasturiy. Foydalana olishlilikni chegaralash uchun dastur vositalarini qo‘llash.

Xulosa:

Turli axborot tizimlarida foydalanuvchilar xizmat ko‘rsatuvchi personal hisoblanib, axborot manbai va tashuvchilari bo‘lishi mumkin.

Tahdidlarni boshqarish jarayonini quyidagi bosqichlarga bo‘lish mumkin:

1. Tahlil qilinuvchi obyektlarni tanlash va ularni ko‘rib chiqishda batafsillik darajasi.
2. Tahdidlarni baholash metodologiyasini tanlash.
3. Aktivlarni identifikatsiyalash.
4. Tahdid va uning oqibatlari tahlili, himoyaning zaifliklarini aniqlash.
5. Tahdidlarni baholash.
6. Himoya choralarini tanlash.
7. Tanlangan choralarni qo‘llash va tekshirish.
8. Qoldiq tahdidni baholash.

Ushbu munosabatlarni huquqiy boshqarish avvalo, axborot tahdidlaridan sug‘urta qilish orqali amalga oshirilishi mumkin va zarur.

ADABIYOTLAR

1. Вохидов А. М. и др. Разработка Графическим Пользовательским Интерфейсом-Программ В Пакете Tkinter С Использованием Современных Педагогических Технологий В Области Медицины //Miasto Przyszłości. – 2022. – Т. 30. – С. 181-184.

2. Vohidov D., Maxmudova Z., Sayfullayev R. TIBBIYOT YO’NALISHIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARINI QO ‘LLAB TKINTER PAKETIDA GUI DASTURLARINI TUZISH //Eurasian Journal of Mathematical Theory and Computer Sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 12. – С. 31-35.

4. Voxidov A. M., Malikov M. R., Voxidov D. A. TIBBIYOTDA DIFFERENSIAL TENGLAMALARNI FARMATSIYA SANOATIDA

ISSN 3030-3907

QO'LANISHI //Academic research in educational sciences. – 2021. – T. 2. – №. 12. – C. 1096-1102.
5. Voxidov A. M. et al. TIBBIY-BIOLOGIK TADQIQOTLARDA STATISTIK TAHLIL JARAYONLARI //Academic research in educational sciences. – 2022. – T. 3. – №. 3. – C. 287-293.
6. Melitoshevich V. A., Alikulovich V. D. Main Issues of Statistical Analysis in Medical Research //Eurasian Research Bulletin. – 2022. – T. 13. – C. 129-132.
7. Вохидов А., Мисюряев А. Многофункциональные фторактивные нанопленки: актуальные проблемы //Наноиндустрия. – 2014. – №. 5. – С. 40-45.
8. Vohidov A. Structural semantic characteristic of lexis in" Ghiyas-ul-lughot : дис. – Dissertation abstract of Cand. Sci. in Phil./A. Vohidov.-Dushanbe, 1975.-33.
9. Abdullayeva S., Maxmudova Z., Xujakulov S. TIBBIY TA'LIMDA VR TEXNOLOGIYA //Eurasian Journal of Academic Research. – 2022. – T. 2. – №. 11. – C. 1140-1144.
10. Вохидова Д. А. и др. Роль HIF-1α в развитие патогенеза ишемического повреждения головного мозга //Проблемы биологии и медицины. – 2020. – №. 1. – С. 214-218.
11. Тошматов Б. Н. и др. МАКРОСКОПИЧЕСКОЕ СТРОЕНИЕ ИЛЕОЦЕКАЛЬНОЙ ЗАСЛОНКИ У КРОЛИКОВ //International Scientific and Practical Conference World science. – ROST, 2017. – T. 5. – №. 5. – С. 58-59.
12. Nazarova F. S., Dzhumanova N. E. HAIR AND WOOL AS INDICATORS OF ENVIRONMENTAL POLLUTION BY MAN-MADE AND GEOCHEMICAL SOURCES //Thematics Journal of Microbiology. – 2022. – T. 6. – №. 1.
13. Dzhumanova N. E., Nazarova F. S. PROBABLE NEGATIVE IMPACT OF GENETICALLY MODIFIED PRODUCTS ON HUMAN HEALTH //Thematics Journal of Botany. – 2022. – T. 6. – №. 1.
14. Sharipovna N. F. et al. BIOLOGICAL ROLE OF MICROELEMENTS AND THEIR CONTENT IN EPIDERMAL FORMATIONS //European Journal of Molecular and Clinical Medicine. – 2021. – T. 8. – №. 2. – С. 1675-1687.
15. Melitoshevich V. A., Alikulovich V. D. Development by a Graphic User Interface-Programs in the Tkinter Package Using Modern Pedagogical Technologies in the Field of Medicine //Miasto Przyszłości. – 2023. – T. 32. – С. 13-17.
16. Alikulovich V. D., Melitoshevich V. A. Use of Interactive and Modern Pedagogical Software in the Process of Freelancing Sites in Medicine //Eurasian Scientific Herald. – 2023. – T. 17. – С. 1-6.

ISSN 3030-3907

17. Voxidov A. et al. TIBBIYOT UNIVERSITETI PEDIATRIYA FAKULTETI TALABALARI UCHUN TA'LIMDA ISHLAB CHIQISH AMALIYOTINING KONTEKST SIFATIDA TA'LIM //Eurasian Journal of Academic Research. – 2023. – T. 3. – №. 2 Part 4. – C. 150-154.

ISSN 3030-3907